

## ПРИЗЕМНИЯТ ЕТАЖ

В годината, в която навърших седемдесет и пет, аз се влюбих. В Лейля, която може да ми бъде внучка. Всъщност отдавна бях приключил сметките си с любовта. След смъртта на жена ми. И когато Юлкер се изгуби някъде. Тия две неща се случиха в една и съща година. Със сигурност има хора, които си мислят, че жена ми умря заради Юлкер. Или такива, които смятат, че Юлкер ме е напуснала заради смъртта на жена ми. Вероятно и двете са истина. Оттогава минаха години, наистина много години. Толкова много, че времето за мен спря да тече. Нищо не разбрах от този нов век, чиято първа четвърт почти приключи. Всичко, каквото преживях, остана в миналия век. Не можах да пренеса в новия нито любовта, нито живота. В мен остана само печал. И един копнеж, както споделях със съседката си от последния етаж, приятелката ми Берин. Седяхме в апартамента ѝ с прекрасен изглед към Сарайбурну\*. Тя пиеше чай. Аз кафе.

После видях Лейля.

Беше януари 2020 година. Помня го в детайли, защото проклетият вирус, опустошил света, все още не беше навлязъл в живота ни. Беше времето, когато се ръкувахме с новите си познати, прегръщахме старите и не гледахме подозрително хората, с които дишахме един въздух. Два месеца след първата ни среща с Лейля, когато ние, старите хора, бяхме затворени по домовете си, Берин каза: „Няма да видим края на тази епидемия, Периклис“. С Берин сме връстници. Тя е като живак. Вярва, че е здрава, защото се храни само веднъж на ден, точно в дванаде-

---

\* Сарайбурну – исторически нос в Истанбул. Разделя Златния рог от Мраморно море. Там се намират дворецът „Топкапъ“ и паркът „Гюлхане“. Включен е в списъка на ЮНЕСКО за световното наследство през 1985 г. – *Бел. прев.*

сет часа на обяд. И аз вярвам. Затова не я вземам на сериозно, когато започне да ми говори такива неща. Аз и епидемията не взех на сериозно. Помня как, когато още имах аптека, бях дал витамини на двама-трима болни от азиатски грип. И сега така си помислих.

Онзи ден се приготвих да отида до „Бейоглу“, както правех всеки обед. Берин дължи здравето си на отшелническото си хранене, а аз – на разходките си. Дори на тази възраст мога да направя дълги преходи, без да се уморя. Доверявам се на дробовете и костите си. През пролетта и през хладните, но слънчеви зимни дни поемам по улица „Бална“ и излизам на „Галатасарай“, оттам отивам до Тунела и ако съм в настроение, слизам до „Каракьой“\*. Хапвам супа в каракьойския рибен ресторант и пия чай в двора на съседния хан. През всичките тези години се сближихме доста със старите майстори железари, дърводелци и чираците им от дюкянчетата около двора, както и с младите служители от офиса за модерна архитектура на горния етаж.

Първия път, когато видях Лейля, времето пак беше хладно, но искрящо. Върху мозайките на пода играеха лилавите, жълтите и сините отражения на витражите по тежката инкрустирана врата на жилищната ни кооперация. Когато старият асансьор слезе на приземния етаж, аз се вгледах в тези цветни сенки, които ме очароваха като дете. Кооперация „Кръг“ беше в окаяно състояние. Колкото и да го почиствахме и да карахме Самиха да мие стъпалата със сапунена вода, подът за два дни ставаше невидим от прах, кал и мръсотия. Само аз и Берин знаехме, че е покрит с италианска мозайка в синьо, бордо и бяло. Ако има добра памет, може би и съседът ми от първия етаж, старият Едип.

Преди, когато бар „Фелек“\*\* в мазето беше отворен, мислехме, че клиентите му донасят цялата мръсотия, и

\* Улицы и места във и около квартал „Бейоглу“. – Бел. прев.

\*\* Орис, съдба (тур.). – Бел. прев.

проклинахме Нежат и хората му. Тогава Вели, собственикът на кафенето на ъгъла, не позволяваше на по-голямата си сестра Самиха да чисти входа ни. Чак до седем сутринта от бара се издигаше цигарен дим с дъх на ракия, който понякога стигаше чак до апартаментите ни. Мръсотията на всички ония, които повръщаха, пикаеха на входа или се строполяваха мъртвопияни по мраморните стъпала на сградата, не беше лесна за чистене. Всъщност входът на „Фелек“ беше отделен от нашия. Там се влизаше откъм страната на Темринския склон, през сервизната врата до старото мазе за въглища. Собственикът на кръчмата, Нежат, използваше главния вход на кооперацията само за редовните си посетители. А излизането на тия редовни посетители ставаше доста шумно. Веднъж до асансьора беше станал бой и се бе проляла кръв. Кръвта попи в мозайките, не можаме да я изчистим. Прав беше Вели да не праща сестра си да чисти в ония години.

Затвориха бара. Мазето е празно от известно време. Нежат беше застлал стълбите към заведението с червен килим и беше покрил с меко кадифе перилата и стените. С дунапен отвътре. Сигурно да не се блъскаат специалните посетители, докато слизат и се качват, та да не му причиняват главоболие. Нежат замина. Останаха само кадифените завеси, изцапаните с повръщано почернели килими и покритите с дунапен перила. Навън строителството не спира. Не минава ден, в който в съседната или задната улица да не бъде разрушена някоя сграда. Кооперация „Кръг“ тъне в прах и мръсотия.

Слизайки от асансьора, през откренатата врата на партерния апартамент, обявен за продажба, чух гласа на Ферит, агента по недвижими имоти. Пак хвалеше апартамента. Да, сградата се рушеше. Не го криеше. Но този апартамент беше фантастична възможност за инвестиция. Все същите думи от два месеца насам. Още не съм видял да е заблудил някого. Преди тук се помещаваше

потънал в цигарен дим фризьорски салон с линолеум, покрит с разноцветни кичури коса. По стените още висят огледала. Тук се удължаваха косите на жени, които преди са били мъже. И аз научих наименованията на услугите, докато влизах и излизах от сградата. Бяха ги изписали върху стъклото на прозореца. Удължаване на коса, шеллак за нокти, перманентен грим. Фризьорът Барбарос и клиентите му бяха учтиви към мен. Не пропусаха да ме поздравят, когато минавах пред отворената врата на салона.

– Момичета, господин Периклис е най-старият обитател на тази кооперация. Нали така, господине? От колко години сте тук?

Отговарях: „Тук съм роден“, и жените с големи крака, които си правеха екстеншъни на косата, възкликваха удивено и ме канеха вътре. А аз ги поздравявах, докосвайки леко върха на шапката си, и отминавах.

Когато един следобед миналия ноември слязох от асансьора, видях, че фризьорският салон на Барбарос е празен. Бяха напуснали за една нощ заедно със столовете, креслата и мивките за коса. Само огледалата стояха. Натъжих се. Бях свикнал с тях. Фризьорският салон на Барбарос беше тук повече от двадесет години. Дори си мечтаех един ден да приема поканата им да прием чай. Всъщност чак когато си тръгнаха, разбрах, че съм имал подобна мечта. Бях закъснял.

Оттогава Ферит предлага апартамента на потенциалните купувачи. На мястото на червените букви, които Барбарос бе залепил на стъклото, сложи една голяма обява „Продава се от собственика“ и отдолу прикрепил лист, на който беше надраскал номера си. Един ден му препречих пътя пред офиса, където преди беше складът за въглища.

– Ферит, ти ли си собственикът на апартамента?

И двамата знаехме, че жилището е собственост на Галип, един от хората на Нежат. Когато закъсаше за пари

в брой, Галип осребряваше нотариалните актове, които притежаваше. Фактът, че досега не беше обявил за продаден апартаментите си в блока, беше от уважение към покровителя му. Но от смъртта на Нежат бяха изминали години и времената се бяха променили.

– Не, чичо Периклис, че как да съм собственик на този апартамент?

Лъжеше, разбира се. Ферит притежаваше апартаменти в тридесететажни небостъргачи в квартали, чиито имена дори не знаех. Бях чул от Тюлин, храненицата на Берин. Ферит обаче не беше човек, на когото би му станало неудобно да лъже. Широко скроен човек.

– Като пиша така, привлича повече внимание. Търсят ме. Показвам им.

– Ами ако не ти дадат комисионата?

– После ще му мислим, чичо Периклис. Те нека го харесат, да се споразумеем за цената. Останалото са подробности.

За първи път видях Лейля в огледалата на Барбарос. Лицето ѝ се отразяваше в огледалото, което се виждаше през откренатата врата. Докато Ферит говореше, тя беше вдигнала глава и оглеждаше петното по фината изработка на тавана. Миналото лято водопроводната тръба на горния етаж се беше спукала, но нямаше как да се оправи, понеже Едип не пускаше вътре никого, дори водопроводчика. Когато Барбарос му спря водата от главния кран в мазето, проблемът беше решен за кратко време. На Едип отдавна му бяха спрели и тока, защото не си плащаше сметките, а като му спряха и водата, не знам какво е правил.

През цепнатината на откренатата врата се виждаше огледалото, в което се отразяваше Лейля. Тя носеше дълга, ръчно плетена светлосиня жилетка. Баретата ѝ беше в същия цвят. Червената ѝ коса, която се подаваше изпод баретата, блестеше дори под студената светлина на флуоресцентните лампи. Прииска ми се да се дръпна назад

и дълго, дълго да я съзерцавам. Но инстинктивно, както правят хората, когато усетят, че ги гледат, тя се обърна към вратата и ме видя. Щом забеляза, че вниманието на клиента му е отклонено, Ферит също се обърна. Когато ме видя, отвори широко вратата с пресилена любезност.

– О, господин Периклис, бихте ли влезли? Госпожица Лейля ще ви бъде съседка, надявам се.

Лейля вежливо се усмихна. Веднага разбрах, че няма ни най-малкото намерение да купува този порутен висок партер. Искаше да се отърве от брокера и да си тръгне. Това и Ферит го беше разбрал. Използвайки присъствието ми, той веднага се впусна да оправдава сградата. Не убягна от вниманието ми, че бе довел клиентката си по обяд, точно когато излизях на обичайната си разходка. „Да не ви заблуждава мизерията на приземния етаж, обитателите на горните етажи са много почтени господа, които не излизат без шапка по „Бейоглу“. Това се опитваше да каже Ферит в напъна си да направи невидими и картонените кашони, с които Едип беше задръстил жилището си на първия етаж, и петната от бара, и покрития с кичури коса линолеум.

– Господин Периклис живее на третия етаж. Той и госпожа Берин от петия са най-старите обитатели на тази сграда. Господин Периклис, от колко години живеете тук?

Не отговорих. Всъщност, когато Берин и нейният покоен съпруг Мансур бей\* се преместиха в нашата кооперация, аз бях женен мъж, към четиридесетте. Време, което в дълъг живот като моя изглежда като вчера. Умът ми беше зает да състарява отражението на лицето на Лейля в огледалата. Не го излагах на слънце. Предпазих бялата ѝ кожа от ветровете. Докоснах я само колкото лекия бриз, галещ морето. Посипах с бяло червената ѝ коса. Набръчках фино кожата ѝ, като повърхността на

---

\* Обръщение към мъж в Турция, господин. – Бел. прев.

сютляш\*. Очите си останаха същите. Лешникови и ясни, вътре с малки петънца. Като грозде. Дори стара, тя беше красива. Това беше моят начин да я доближа до себе си. Очевидно вече бях влюбен в нея.

След като не получи отговор, Ферит продължи:

– Госпожица Лейля се мести от Бодрум в Истанбул.

Лейля отвори уста да каже нещо, но като видя, че Ферит вече е приключил темата и е влязъл в коридора, замълча. Сви рамене. После ми се усмихна. Очите ѝ бяха като на котка. Последвах двамата. Ферит показваше на Лейля средната стая, зад кухнята. Подът навсякъде лепнеше. Тапетите бяха захабени и провиснали.

Айтен, която работеше с Барбарос, някога правеше тук коламаска. Веднъж, докато се изкачвах по склона, ветрецът духна тюлената завеса и аз неволно зърнах жената, която лежеше разголена на масажната маса. Беше Зишан, която пееше в бара. Целите ѝ крака бяха покрити със зелен восък. Сетих се за майка ми и леля Исмини. Те също приготвяха коламаска в кухнята, преди да тръгнат към островите\*\* в началото на лятото. Навсякъде из къщи миришеше на прегоряла захар. Понякога към тях се присъединяваше и Деспина, най-голямата дъщеря на търговеца на платове Йорго, който живееше на последния етаж. Увиваха парче восък на дървена пръчка и ми я даваха. Сигурно за да не ги безпокоя, докато стояха заключени в малката стая с изглед към Темринския склон. С пръчката в ръка долепах око до ключалката и се опитвах да разгада тайната на този забранен свят с аромат на захар.

И онзи ден, ако не се беше появила Айтен на прозореца отсреща, дори нямаше да забележа как съм се унесъл да ги гледам.

– Господин Периклис, ама и вие сте един! – кресна Айтен, докато се протягаше към дървените капаци.

---

\* Мляко с ориз – турски десерт с нежна кремообразна текстура. – *Бел. прев.*

\*\* Принцовите острови – *Бел. прев.*

Нямах време даже да се извиня. Капаците с трясък се затвориха в лицето ми. Епилираните бели крака на Зишан и споменът за Деспина се смесиха в съзнанието ми.

– Погледнете, госпожице Лейля, това е най-хубавата стая в тази къща. Не можете да се наситите на вечерната светлина. Господин Периклис я обзаведе като библиотека в неговия апартамент.

Когато чу това, Лейля вдигна глава и ме погледна изпитателно. Усмихнах се. Поздрав от един книголюбител към друг. Тя ми отвърна с трапчинката в ъгълчето на устните си.

– Предишният наемател го е ползвал малко небрежно, но ще се справим. Малък ремонт, и готово. Като махнем линолеума, паркетът отдолу ще е като нов. Предполагам, че ще го дадете под наем, прав ли съм? Туристите обичат този район. Близко е до „Таксим“ и „Султанахмет“. Те харесват самобитността на улицата. Сградата е поне на век. Построена е от италиански архитект. Името му още стои. Видяхте ли релефите на фасадата? И флоралните мотиви на чугунената врата. Тези неща са важни за европейските туристи. Греша ли, господин Периклис? Вие също давахте под наем на туристи за известно време.

– Аз търся място, където да живея – каза Лейля. Имаше леко дрезгав глас с нисък тембър, който не съответстваше на дребната ѝ фигура. Тя излезе от стаята в коридора. После, без дори да погледне кухнята, в която сякаш бяха пуснали атомна бомба, се върна в хола. Ферит изви-ка след нея:

– Отзад има още две стаи. Едната е спалнята. Другата е малко тъмна, но...

Лейля не се интересуваше от задните стаи, килера и уж напълно преустроената баня. Застанала пред прозореца, с баретата си в ръка, тя беше вперила поглед в колоните и мраморните ангелски глави, останали от сградата отсреща.



Оставих ги там и излязох. Завих надясно, без да обръщам внимание на шума от строежа, с който вече бях свикнал. Направих няколко крачки към църквата. Тук свършваше пълната с изоставени, съборени и рушащи се къщи улица „Каймакчалан“ и започваше друга, по-широка. Обърнах се и погледнах към кооперация „Кръг“, където бях прекарал целия си живот. „Кръг“ стоеше цяла и непокътната на ъгъла, където се пресичаха „Каймакчалан“ и Темринският склон, с избелелите си дървени кепенци, с красящите фасадата малки змийски релефи и с почернелите мраморни стъпала. Почувствах познатата болка, като си спомних, че възнамеряват да подадат молба, за да получат разрешение да съборят сградата. Проектът за градско възобновяване напредваше към нас от четири страни, като горски пожар, който поглъща всичко по пътя си. Градът, който се раждаше от пепелта, дори не се доближаваше до предишния. Вдигнах очи към стария фризьорски салон на Барбарос, за да се отърва от болката, която ме пробождаше.

Лейля все още стоеше до прозореца. Точно зад табелата „Продава се от собственика“. Червената ѝ и освободена от баретата коса беше разрошена. Помислих си, че се беше натъжила, докато гледеше развалините на съседната сграда. Изненадах се за миг, когато ми махна. Усмиваше се. Ръката ми увисна във въздуха. Пръстите ми бяха нерешителни. Накрая я поздравих, докосвайки шапката си. Усмивката ѝ ме беше заразила. Минавайки покрай църквата, по навик, но незабелязано, се прекръстих и притиснах ръка към сърцето си.

Влязох в Рибния пазар, за да изляза на „Бейоглу“. Загледах се в блестящите под крушките табли с прясна хамсия, чиито сребристи гърбове продавачът оросяваше с вода. Марулите, руколите, лимоните и репичките преливаха в различни цветове. Усмивката за Лейля все още беше на лицето ми. Разбрах го от поздрава на момчето, което беше оставило на земята масичката си с миди.

Една котка на жълти, черни и бели ивици излезе изпод тавата с риба и се отърка в крачолите ми. Погалих я по главата и бялата гушка. Беше бременна. Когато стигнах пред лиця „Галатасарай“, нещо ме спря. По ясното синьо зимно небе облаците изтъняваха и се разпръскваха като памук. До носа ми достигна далечна миризма на въглища. Лейля трябваше да живее в кооперация „Кръг“. Това отекна като зов в мозъка ми. Беше ясен сигнал. Обърнах се внезапно и решително си пробих път през тълпата към улица „Бална“, като почти тичешком поех обратно по пътя, по който току-що бях минал бавно. Отдавна не бях пожелавал нещо толкова силно.